INGLIZ TILI DARSLARIDA O‘YINLARNING AHAMIYATI XUSUSIDA

Yusupova Sabohatxon A’zamjonovna[1]
katta o‘qituvchi
s.a.yusupova@pf.fdu.uz
Teshaboyeva Zilola Xabibullayevna[2]
oliy toifali o’qituvchi
dteshaboyevphd@gmail.com
Komoldinov Shukurullo Xabibullo o‘g‘li[3]
magistr
komoldinovshukurullo@gmail.com
[1-2-3]Farg‘ona davlat universiteti

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 06-yanvar 2023 yil
Ma’qullandi: 10-yanvar 2023 yil
Nashr qilindi: 16-yanvar 2023 yil

KEY WORDS

Interfaol usullar, muloqot qobiliyatlari, chet tilini o'rgatish, turli o'yinlar, o'quvchilarning so'z boyligi, o'quv materiallari.

ABSTRACT

Ushbu maqola ingliz tilini o‘rgatishda o‘yinlardan foydalanish muhimligiga bag‘ishlangan. Maqolada ingliz tili darslarini o‘qitishda o‘yinlarning roli asoslanadi. Darslarni mashg‘ulotlar orqali o‘rgatish materiallar, buyumlar, rasmlar, o‘yinchoqlar, o‘yinlar, suhbat qismlari va boshqa rekvizitlarni qulay saqlash va osongina olishni talab qiladi. Maqolada ingliz tili darslarida foydalanish uchun o‘yinlarning bir nechta misollari keltirilgan. Ingliz tili darslarida ushbu interfaol usullardan foydalanish til o‘rganishni yanada foydali va mazmunli qiladi. Darslarda o‘quvchilar tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan faol o‘yinlardan foydalanish darsda qo‘yilgan maqsadga erishishga yordam beradi.

Chet tilini o'rgatish qiyin ish. Mutaxassislarning ta'kidlashicha, chet tilini o'qitishda interfaol usullarning o'rni juda muhim, chunki u o'quvchilarni rag'batlantiradi va butun dars davomida ularning qiziqishlarini saqlaydi. Interfaol usullarga o'yinlar, qo'shiqlar, she'rlar, mashg'ulotlar kiradi. Til o'rganishning asosiy maqsadi chet elliklar bilan muloqot qilishdir, shuning uchun birinchi navbatda o'qituvchilar o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatini oshirishlari kerak. Buning uchun bizga interfaol usullar kerak, o'quvchilar dars davomida turli o'yinlarga jalb qilinishi mumkin, bu turli xil ko'nikmalar - gapirish, yozish, tinglash va o'qish bo'yicha til amaliyotini ta'minlaydi . Shuningdek, o'yinlar o'quvchilarning so'z boyligini oshirish ko'nikmalarini oshiradi. *Ko'pgina tajribali darsliklar va metodik qo'llanmalar mualliflari o'yinlar nafaqat vaqtni to'ldiradigan mashg'ulotlar, balki katta tarbiyaviy ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydilar. WR Lining fikricha, ko'pgina til o'yinlari o'quvchilarni to'g'ri shakllarni o'rganish haqida o'ylash o'rniga tildan foydalanishga majbur qiladi [5]. Shuningdek, u o'yinlarga chet tilini o'qitish dasturining periferik emas, markaziy qismi sifatida qarash kerakligini aytadi. Shunga o'xshash fikrni Richard-Amato ham bildiradi, u o'yinlarni qiziqarli deb hisoblaydi, lekin ularning pedagogik ahamiyatini, xususan, chet tilini o'qitishda e'tibordan chetda qolishdan ogohlantiradi. O'yinlardan foydalanishning ko'plab afzalliklari bor. "O'yinlar tashvishlarni kamaytirishi mumkin, bu esa kirishni olish ehtimolini oshiradi" [8]. Ular juda*

rag'batlantiruvchi va qiziqarli bo'lib, uyatchan talabalarga o'z fikrlari va his-tuyg'ularini ifodalash uchun ko'proq imkoniyat berishlari mumkin [4]. Ular, shuningdek, o'quvchilarga chet tilida yangi tajribalarni o'zlashtirish imkonini beradi, bu odatiy dars davomida har doim ham mumkin emas. Bundan tashqari, Richard-Amatodan iqtibos keltiradigan bo'lsak, ular "sinfdagi muntazam mashg'ulotlarga chalg'itishni qo'shadilar", muzni buzadilar, "lekin ular yangi g'oyalarni kiritish uchun ham ishlatiladi" [3]. O'yinlar yordamida yaratilgan qulay, qulay muhitda talabalar narsalarni tezroq va yaxshiroq eslab qolishadi [6]. SM Silversning ta'kidlashicha, ko'plab o'qituvchilar o'yinlarni "ta'lim vositasi" sifatida ishlatishga ishtiyoq bilan qarashadi, lekin ular ko'pincha o'yinlarni shunchaki vaqtni to'ldiruvchi, "burg'ulash monotonligidan tanaffus" yoki bema'ni harakatlar sifatida qabul qilishadi. Uning ta'kidlashicha, ko'plab o'qituvchilar ko'pincha tinch muhitda haqiqiy o'rganish sodir bo'lishi va talabalar o'zlari duch kelgan va ilgari amalda bo'lgan tildan foydalanishiga e'tibor bermaydilar. Qo'shimcha yordam Zdybiewska tomonidan keladi, u o'yinlar tilni mashq qilishning yaxshi usuli deb hisoblaydi, chunki ular o'quvchilar kelajakda tilni real hayotda nima maqsadda qo'llashlari haqida model beradi. O'yinlar lug'atni turli yo'llar bilan o'rganishda afzalliklarga va samaradorlikka ega. Birinchidan, o'yinlar talabalar uchun dam olish va zavq bag'ishlaydi, shuning uchun ularga yangi so'zlarni osonroq o'rganish va saqlashga yordam beradi. Ikkinchidan, o'yinlar odatda do'stona raqobatni o'z ichiga oladi va ular o'quvchilarni qiziqtiradi. Bular ingliz tilini o'rganuvchilarni o'quv faoliyatiga jalb qilish va faol ishtirok etish uchun motivatsiya yaratadi. Uchinchidan, lug'at o'yinlari sinfga haqiqiy dunyo kontekstini olib kiradi va o'quvchilarning ingliz tilidan moslashuvchan, kommunikativ tarzda foydalanishini oshiradi.Shuning uchun lug'atni o'rgatish va o'rganishda o'yinlarning rolini inkor etib bo'lmaydi. Biroq, lug'at o'yinlaridan maksimal darajada foydalanish uchun mos o'yinlarni tanlash kerak. O'yin o'tkazilishi kerak bo'lganda, talabalar soni, malaka darajasi, madaniy kontekst, vaqt, o'rganish mavzusi va sinf sharoitlari hisobga olinishi kerak bo'lgan omillardir. "O‘yinlar orqali so‘z boyligini o‘rganish har qanday sinfda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan samarali va qiziqarli usullardan biridir. Tadqiqotlarimiz natijalari shuni ko'rsatadiki, o'yinlar nafaqat o'yin-kulgi uchun, balki undan ham muhimi, foydali amaliyot va til darslarini qayta ko'rib chiqish uchun ishlatiladi, bu esa o'quvchilarning kommunikativ kompetentsiyasini oshirish maqsadiga olib keladi.'[7] M. Marta Lengeling. va Keysi Malarcher, 1997-yilda *Forum* jurnalida yozganlaricha, talabalar qanday foyda olishlari mumkinligini ko'proq o'rganadilar: *"EFL sinfidagi dars rejalarini to'ldirish maqsadida o'qituvchilar ko'pincha o'yinlarga murojaat qilishadi. Sinfda o'yinlardan foydalanishni asoslash o'quvchilarga turli yo'llar bilan foyda keltirishi yaxshi isbotlangan. Bu imtiyozlar til o‘rganishning kognitiv jihatlaridan tortib, kooperativ guruh dinamikasigacha.'*

[1]Ingliz tili darslarida interfaol usullardan foydalanish foydaliroq va mazmunli, shuningdek, yangi so'z va so'z birikmalarini, mavzuni, madaniyatni va hokazolarni o'rgatishning oson usuli hisoblanadi.Bolalarga ESLni o'rgatishning ko'plab usullari mavjud, ammo buni amalga oshirishning eng qiziqarli va foydali usullaridan biri bu ingliz o'yinlaridan foydalanishdir. Masalan, lug'atni o'rgatishda interfaol o'yinlar uchun "Pichirlash o'yini" yoki "Buzilgan telefon" til o'rganuvchilar bilan o'ynash uchun yoqimli va qiziqarli o'yin. Ushbu o'yinda o'qituvchi g'oliblarni aniqlash uchun ochkolarni saqlab qolishi yoki faqat zavq uchun o'ynashi mumkin. Sinf ikkita teng guruhga bo'lingan. Agar talabalar soni toq bo'lsa, biri o'qituvchiga "yordamchi" bo'lishi mumkin. Ikkala jamoa ham sinf o'rtasiga chaqiriladi. Guruhlarga

o'qituvchi yoki yordamchining o'ng va chap tomonidan joy olish so'raladi. Masalan, A guruhi o'ngda, B guruhi esa chap tomonda. O'qituvchi satrlardagi birinchi shaxsga xabarni pichirlaydi. O'yin birinchi o'yinchilar xabarni bilganlarida boshlanadi . Keyin har bir o'yinchi xabarni oxirgi o'yinchiga kelguniga qadar guruhdagi keyingi o'yinchiga pichirlaydi . Xabarni birinchi bo'lib to'g'ri takrorlagan guruh ball oladi . Ballarni hisoblash uchun o'qituvchining yordamchisi mas'uldir. Ikkinchi navbatda turgan o'yinchilar navbatdagi xabarga navbat berishadi. O'yin oxirgi o'yinchi navbatda birinchi bo'lguncha davom etadi .[2]EFL darslarida o'yinlardan foydalanishning ahamiyatini o'rganish edi. Ushbu topilmalar shuni ko'rsatadiki, o'yinlardan foydalanish til o'rganish uchun yuqori motivatsiyadan tashqari, qiziqarli va qoniqish muhitini yaratadi. Shuni tushunish mumkinki, o'yinlar til o'rgatish sinflarida ham o'qituvchi, ham o'quvchilar uchun qulay muhit yaratish nuqtai nazaridan juda muhim vositadir, o'yinlar qiziqarli emas, balki ta'lim maqsadiga ega bo'lsa, juda foydali.

Adabiyotlar:

1. M. Marta Lengeling va Keysi Malarcherning "O'qituvchilar uchun tabiiy resurs" "Forum" jild. 35 No 4, 1997 yil oktyabr – dekabr 42-bet.
2. Til o‘qitishning kommunikativ yondashuvi 2014 Ma'suma Akbarova.
3. Li Su Kimning "Til sinflari uchun ijodiy o'yinlar". "Forum" jild. 33 No 1, 1995 yil yanvar – mart, 35-bet.
4. Elizabeth Claire "ESL o'qituvchisining faoliyati to'plami" AQSh 1998 yil.
5. "Til o'rganish uchun o'yinlar" (2-nashr) Endryu Rayt, Devid Bettedj va Maykl Bakbi. Kembrij universiteti nashriyoti, 1984 yil.
6. Kim LS "Til sinfi uchun ijodiy o'yinlar". Angliya 1995 yil.
7. Nguyen Thi Thanh Huyen va Khuat Thi Thu Nga tomonidan o'yinlar orqali lug'atni o'rganish. "Asian EFL Journal" - 2003 yil dekabr.
8. Agnieszka Uberman tomonidan lug'at taqdimoti va qayta ko'rib chiqish uchun o'yinlardan foydalanish . "Forum" jild. 36 No 1, 1998 yil yanvar – mart 20-bet.
9. Azimjon Latifjon ogli Meliqo'ziev . (2022). PARALINGVISTIKANING TARIXIY VA ZAMONAVIY TASNIFI. Academicia Globe: Inderscience Research, 3(10), 126–128. https://doi.org/10.17605/OSF.IO/UAH57
10. Hakimov , MK, & ugli Meliqo'ziev , AL (2022). Paralingvistik tadqiqotlar tarixi. Xalqaro madaniyat va zamonaviylik jurnali, 13, 90-95.
11. A’zamjonovna, Y. S., & Akmaljonovna, N. X. (2023). USE OF SPORTS TERMS IN LINGUISTICS. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 162-164.
12. qizi Akhatova, K. Q., & Yusupova, S. A. Z. (2023). ACTUAL SPEECH DIVISION IN LINGUISTICS. THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD, 2(4), 39-43.
13. A'zamjonovna, Y. S. (2023). INGLIZ TILI TALAFFUZINING HUDUDIY VARIANTLARI VA ULARNING FONETIK XUSUSIYATLARI. SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY, 1(5), 60-63.
14. A’zamjonovna, Y. S., & Xurshidaxon, A. (2023). AFIKSLARNING SO'Z TURKUMLARIGA KO'RA GURUHLANISHI. SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY, 1(5), 55-59.
15. Djumabayeva, S., & Yusupova, S. (2023). INGLIZ TILI VA UNING POLIETNIK XUSUSIYATLARI. Yangi O'zbekiston pedagoglari axborotnomasi, 1(1), 37-41.

16. A’zamjonovna, Y. S., & Murotovna, K. M. (2023). Second Language Acquisition. Miasto Przyszłości, 31, 5-8.
17. Юсупова, С. А. (2023). НЕКОТОРЫЕ ВАЖНЫЕ АСПЕКТЫ АНГЛИЙСКИХ АНЕКДОТОВ. Journal of new century innovations, 12(4), 38-40.
18. A’zamjonovna, Y. S. (2023). KOGNITIV LINGVISTIKADA KONSEPT TUSHUNCHASI. Journal of new century innovations, 12(4), 43-48.
19. A’zamjonovna, Y. S. (2023). PHRASEOLOGICAL ISSUES IN MODERN LINGUISTICS. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 158-161.
20. A’zamjonovna, Y. S., & Xurshidaxon, A. (2022, December). INGLIZ TILIDA SO’Z YASALISH USULLARI (MORFOLOGIK USUL, SEMANTIK USUL, KOMPOZITSION USUL). In Proceedings of International Educators Conference (Vol. 3, pp. 303-306).
21. ogli Melikuziev, A. L. (2022). HISTORICAL AND MODERN CLASSIFICATION OF PARALINGUISTICS. Academicia Globe: Inderscience Research, 3(10), 126-128.
22. Yusupova, S. A. Z., Sayfidinova, A. T., & Rajabova, N. R. (2022). PLAGIARISM: ADDICTION OR A NEW SOURCE TYPE?. THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD, 1(3), 150-155.
23. Yusupova, S. A. Z., & qizi Shodiyeva, G. N. (2022, December). SOZ TURKUMLARI TIZIMINING TURLI TILLARDA TALQIN ETILISHI. In INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS. (Vol. 1, No. 7, pp. 111-114).
24. A‘zamjonovna, Y. S. (2022). METAPHOR IN LITERATURE. ANALYSIS OF THE TERM THROUGH NOVEL “ANIMAL FARM” BY GEORGE ORWELL. IJODKOR O'QITUVCHI, 3(25), 19-24.
25. A'zamjonovna, Y. S. (2022). LINGUISTIC AND SOCIAL FEATURES OF SLANG. Scientific Impulse, 1(5), 1789-1793.
26. Mashrabovna, N. M., & A'zamjonovna, Y. S. (2022). THEORETICAL CONCEPT OF POLITENESS BASICS IN DIFFERENT-REGIONAL VARIATIONS. IJODKOR O'QITUVCHI, 3(25), 25-27.
27. A’zamjonovna, Y. S., & Odiljon qizi, Q. M. . (2022). Internetga Oid Terminlarni Ingliz Tilidan Rus Va O‘Zbek Tillariga Tarjima Qilish Xususiyatlari. MiastoPrzyszłości, 30, 252–254.
28. Yusupova, S. (2022). ИЖТИМОИЙ ГУРУҲЛАРДА ҲУРМАТ КАТЕГОРИЯСИ ИФОДАЛАШ. Science and innovation, 1(B5), 350-352.
29. A'zamjonovna, Y. S. (2022). INGLIZ TILIDA EMOTSIYALARNING GRAMMATIK IFODALANISHI. PEDAGOGS jurnali, 20(2), 65-68.
30. Mukhammad, K. K., & ogli Melikuziev, A. L. (2022, December). THE ESSENCE OF NONVERBAL COMMUNICATION. In INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 19, pp. 91-93).
31. To'lanboyeva, G., Yusupova, S., &Mirzayeva, D. (2022, November). CULTURE AND LINGUISTICS. RELATIONSHIPS. In INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS. (Vol. 1, No. 6, pp. 82-88).
32. M. Axunova, & S. Yusupova (2022). SON KATEGORIYASINING QO‘LLANILISHI VA UNING INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA QIYOSLANISHI. Science and innovation, 1 (B7), 736-739.
33. G. Tolanboyeva, & S. Yusupova (2022). LINGVOKULTUROLOGIYA O‘RGANILISH TARIXI. Science and innovation, 1 (B6), 540-543.

34. Юсупова, С. А. (2022, September). ЎЗБЕК ТИЛИ ТИПОЛОГИЯСИДА ҲУРМАТ КАТЕГОРИЯСИ. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS" (Vol. 1, No. 1, pp. 10-14).
35. Юсупова, С. А. (2022, September). ЎЗБЕК ТИЛИДА ҲУРМАТ ИФОДАЛАШНИНГ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION" (Vol. 1, No. 1, pp. 10-14).
36. Sabohatxon, Y., Zilolaxon, T. Y., &Shaxlo, Y. L. (2022). EXPRESSION OF METAPHOR IN DIFFERENT SYSTEM LANGUAGES. RESEARCH AND EDUCATION, 1(2), 209-212.
37. A'zamjonovna, Y. S. (2022). GARRI POTTER HIKOYASIDA ME'MORCHILIK. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(12), 1103-1104.

INNOVATIVE
ACADEMY